OPS M1-28: Vaara-alueet

Määräyksen tausta ja säädösperusta

Vaara-alueella tarkoitetaan rajoiltaan määrättyä ilmatilaa, jossa voi määräaikoina tapahtua lennolla oleville ilma-aluksille vaarallista toimintaa. Vaara-alueelle on sallittua lentää ilma-aluksen päällikön harkinnan mukaan. Lennonvalmistelussa on kuitenkin syytä selvittää vaara-alueen aktiivisuus sekä siellä harjoitettavan toiminnan luonne, ja ennen aktiiviselle vaara-alueelle lentämistä lentotoiminta tulisi mahdollisuuksien mukaan koordinoida vaara-alueella operoivan tahon kanssa. Ilmailulle vaarallisen toiminnan harjoittaminen edellyttää aina vaara-alueen aktivoimista. Määräyksen OPS M1-28 liitteessä 1 esitetään pysyvät, rajoittamattoman ajan voimassa olevat vaara-alueet koordinaatteina.

Vaara-alueella tapahtuva toiminta voi olla vaaraksi myös muulle ilmailulle kuin ilma-alusten lentämiselle, kuten laskuvarjohyppy- tai varjoliitotoiminnalle, joten vaara-alueet on syytä huomioida myös muun ilmailutoiminnan suunnittelussa. Vaara-alueita koskevaa ilmailumääräystä ja sen liitettä tulee aina lukea yhdessä ilmailulain, ilmatilan hallintaa ohjaavan käsikirjan (ASM-toimintakäsikirja) sekä Suomen ilmailukäsikirjan (AIP) kanssa kokonaiskuvan saamiseksi.

Vaara-alueita varataan muun muassa Puolustusvoimien, purjelentojen, hätäraketti-ammuntojen ja miehittämättömien ilma-alusten käyttöön. Vaara-alueella tapahtuvaa toimintaa voi olla esimerkiksi miehittämättömien ilma-alusten lennättäminen näköyhteyden ulkopuolella (nk. BVLOS-toiminta). Toiminnasta miehittämättömillä ilma-aluksilla säädetään EU-asetuksessa 2019/947[1] sekä määrätään kansallisesti valtion miehittämättömän ilmailun osalta määräyksessä OPS M1-35. Näissä vaatimuksissa lähtökohtana on, että miehittämätön ilma-alus väistää muita ilma-aluksia. Pääsäännöstä voidaan kuitenkin poiketa toimittaessa erikseen varatulla alueella, kuten vaara-alueella.

Vaara-aluemääräykseen OPS M1-28 tehtävät muutokset ovat osa vuonna 2027 toteutettavaa laajempaa ilmatilauudistusta. Tämän Ilmatila 2027 -hankkeen puitteissa Liikenne- ja viestintävirasto on järjestänyt useita sidosryhmätilaisuuksia sekä yhteensä kolme lausuntokierrosta, joiden yhteydessä on pyydetty kommentteja ilmatilamuutoksiin. Vaara-alueisiin tehtävät muutokset ilmenevät tämän määräyksen liitteestä 1, jossa poistettavat alueet on merkitty yliviivattuina punaisella ja lisättävät alueet alleviivattuina sinisellä. Koska nämä muutokset on jo lausutettu ilmatilauudistuksen yhteydessä, määräyksen lausuntokierroksella ei ole enää tarkoitus lausua vaara-alueista, vaan tuoda esiin mahdollisia muutostarpeita itse määräystekstissä. Päätös ilmatilamuutoksista AIRAC-päivämäärälle 15.4.2027 on luettavissa Traficomin verkkosivun uutisesta: *https://www.traficom.fi/fi/uutiset/paatos-ilmatilamuutoksista-airac-paivamaaralle-1542027*. Uutisessa kuvataan myös Ilmatila 2027 -hankkeen tavoitteet.

Liikenne- ja viestintävirasto antaa määräyksen ilmailulain (864/2014) 11 c §:n nojalla. Pykälän mukaan Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä tai päätöksellä voidaan osoittaa tilapäisesti alle vuoden pituiseksi määräajaksi vaara-alueeksi alue, jossa vaihtelevasti määräaikoina saatetaan harjoittaa ilma-alusten lentoturvallisuuden vaarantavaa toimintaa. Toiseksi säädösperustana on ilmailulain 57 §, jonka perusteella virasto voi antaa turvallisuuden edellyttämiä tarkempia määräyksiä muun

[1] Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/947, annettu 24 päivänä toukokuuta 2019, säännöistä ja menetelmistä miehittämättömien ilma-alusten käytössä (EUVL L 152, 11.6.2019, s. 45—71).

muassa lennon suunnittelusta ja valmistelusta sekä lennon suorittamisesta ja toiminnasta lennon aikana.

Tämän määräyksen vastainen toiminta voi olla rangaistavaa liikenneturvallisuuden vaarantamisena tai törkeänä liikenneturvallisuuden vaarantamisena rikoslain 23 luvun 1 tai 2 §:n mukaisesti, siten kuin ilmailulain 175 §:ssä säädetään, tai ilmailurikkomuksena ilmailulain 178 §:n mukaisesti. Ilmailulain 57 §:n mukaan ilma-aluksen tai laitteen päällikön on ennen lennon aloittamista varmistauduttava siitä, että ilma-alus tai laite on lentokelpoinen ja että lento on muutoinkin valmisteltu säännösten ja määräysten mukaisesti. Päällikön on huolehdittava siitä, että lento suoritetaan turvallisesti ja että lennolla noudatetaan säännöksiä ja määräyksiä. Ilmailulain 178 §:n mukaan se, joka rikkoo lain 57 §:ssä tai sen nojalla annetussa määräyksessä ilma-aluksen tai laitteen päällikölle säädettyä velvollisuutta lennon valmistelusta ja suorittamisesta, on tuomittava ilmailurikkomuksesta sakkoon, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Ilma-aluksen päällikölle asetettujen velvollisuuksien laiminlyönti voi johtaa myös ilmailulain 14 luvun mukaisiin hallinnollisiin seuraamuksiin, joita ovat huomautus tai varoitus sekä viime kädessä lupakirjan peruutus väliaikaisesti tai pysyvästi.

Määräysmuutoksen valmistelu

Määräysmuutos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä. Koska vaara-alueiden muutoksista on pyydetty lausuntoja jo Ilmatila 2027 -hankkeen ilmatilamuutosten yhteydessä, määräyksestä erikseen järjestettävällä lausuntokierroksella 24.11. - 31.12.2026 on tarkoitus kommentoida vain itse määräystekstiä. Jos kuitenkin muuttuvan vaara-alueen koordinaateista tai muista ilmatilallisista seikoista löytyy virheitä vielä määräyksen lausuntokierroksella, näistä voi luonnollisesti edelleen mainita.

Määräyksen OPS M1-28 muuttamisesta ei tehdä erillistä määräyshankepäätöstä, sillä se on osa Ilmatila 2027 -hanketta, joka käynnistettiin 29.2.2024 uudistamaan laajalti koko Suomen ilmatilarakenne ja sen käyttöperiaatteet. Hankkeen ohjausryhmän vetäjänä oli Traficomin ilmailujohtaja, ja siinä oli Traficomin lisäksi edustus Ilmavoimista, Sotilasilmailun viranomaisyksiköstä, Finavia Oyj:stä, Fintraffic Lennonvarmistus Oy:stä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä puolustusministeriöstä. Hankkeen toteutus jakautui kolmeen alatyöryhmään, joissa käsiteltiin säädös- ja määräysasioita, ilmatilasuunnittelua ja käyttöperiaatteita sekä navigointia ja valvontaa (NAV/SUR). Ilmatila 2027 -hankkeen tavoitteena on ollut ilmatilan optimointi pitkälle tulevaisuuteen huomioiden lentoturvallisuus, maanpuolustuksen tarpeet, kilpailukyky ja saavutettavuus, ympäristötavoitteet ja vastuullisuus sekä kaikkien ilmatilankäyttäjien tarpeet.

Lausuntopalaute

(lisätään lausuntokierroksen jälkeen)

Arvio määräysmuutoksen vaikutuksista

Koska määräykseen kirjattavat ilmatilamuutokset on jo lausutettu Ilmatila 2027 -paketin lausuntokierroksilla sekä pyydetty Fintraffic Lennonvarmistusta ryhtymään vaadittaviin julkaisutoimiin 1.10.2026, määräysmuutoksella ei odoteta olevan itsenäisiä vaikutuksia. Mikäli lausuntokierroksella tulee esiin tarvetta tekstimuutoksille, näiden mahdolliset muutokset arvioidaan erikseen lopullisen määräyksen perustelumuistiossa.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräystekstiin ei ehdoteta muutoksia. Liitteessä esitetyt vaara-alueet on lausutettu vuoden 2027 ilmatilapaketin yhteydessä eikä niistä ole tarkoitus lausua enää

määräyksen lausuntokierroksella, ellei esiin nouse aiemmin havaitsemattomia virheitä. Liitteestä on poistettu suuri määrä vaara-alueita, joita on käytetty hyvin harvoin tai ei lainkaan. Samalla vaara-alueiden koordinaatteja on muutettu ja optimoitu huomioiden vuonna 2027 tehtävät muutokset muihin ilmatilarakenteisiin.

Tässäkin määräyksessä korkeuden referenssitasoksi muutetaan SFC:n (surface; maan tai veden pinta) sijasta GND (ground) ilmailutiedotuspalvelun käyttämän AIXM-tietokannan laiteteknisten vaatimusten takia. Samasta syystä muutetaan vaara-alueiden nimissä skandinaaviset aakkoset å, ä ja ö kirjaimiksi a ja o. Suomenlahdella sijaitseville vaara-alueille ei ole selkokielisiä nimiä, lukuun ottamatta Ilmavoimien päivittäisen toiminnan alueisiin liittyviä vaara-alueita.

Määräyksen aikataulu

Muutettu määräys annetaan helmikuussa 2027 ja se tulee voimaan AIRAC-päivänä 15.4.2027. Samana päivänä tulevat voimaan myös muut Ilmatila 2027 -hankkeessa toteutettavat ilmatilamuutokset.

Määräyksestä viestiminen

Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopankissa ja linkitetään Traficomin verkkosivuille ilmailumääräyskokoelmaan. Määräyksen muuttumisesta tiedotetaan viraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille ja muille ilmatilamuutosten sidosryhmille.